

اقدامات ضربتی بانک مرکزی برای سهولت در پرداخت تسهیلات

برنامه دهگانه برای سهولت دریافت وام‌های خرد

گزارش

و نیم میلیون متقاضی موفق به دریافت وام بدون ضامن شدند، اقدامی که باعث رضایت بخشی عمده‌ای از متقاضیان وام‌های خرد و ضروری شد. تلاش‌های دولت سیزدهم برای رفع موانع موجود در مسیر دسترسی خانوارها به وام‌های خرد موجب شده است سهم خانوارها از کل تسهیلات پرداختی بانک‌ها به میزان چشمگیری افزایش یابد. در شرایطی که این سهم در سال‌های قبل کمتر از ۸ درصد بود، تازه‌ترین گزارش‌ها نشان از رسیدن این سهم به ۱۵ درصد دارد. در ادامه این راه ۱۴ تیرماه جاری، رئیس‌جمهور به بانک مرکزی دستور داد زمینه‌های سهولت و سرعت در پرداخت وام ازدواج را فراهم کند، به طوری که تا پایان تابستان امسال صف وام ازدواج به صفر برسد.

در حالی که در طول سال‌های گذشته متقاضیان وام‌های خرد از عدم دسترسی و دشواری در دریافت وام‌های خرد گلایه‌مند بودند، از ابتدای دولت سیزدهم اقدامات متعددی برای رفع این مشکل انجام شد. در همین خصوص در نخستین اقدام و با دستور آیت‌الله رئیسی، رئیس‌جمهور ملامت و وثیقه‌گذاری تسهیلات خرد به اعتبارسنجی تغییر یافت و در همین راستا، دولت پرداخت وام‌های بدون ضامن را کلید زد. در همین خصوص و براساس گزارش‌های ارائه شده در طول یک سال (تا انتهای سال گذشته) یک

پس از این دستور و تأکید رئیس‌جمهور، بانک مرکزی از برنامه دهگانه خود برای سهولت پرداخت تسهیلات خرد رونمایی کرد؛ اقداماتی که برخی از آنها در حال اجراست و برخی دیگر در شرف اجرا قرار

جدید سهم تأمین مالی خرد در ترازنامه بانک‌ها، کاهش نرخ ذخیره عمومی تسهیلات خرد در بانک‌ها و به روزرسانی سیستم اعتبارسنجی از مهم‌ترین اقدامات بانک مرکزی در این زمینه است. به گزارش بانک مرکزی، ابودر سرشوش با بیان اینکه بانک مرکزی به منظور تشویق شبکه بانکی در اعطای تسهیلات خرد معیاری تحت عنوان «سهم بانک‌ها در زمینه تأمین مالی خرد» در ترازنامه بانک‌ها ایجاد کرده است، افزود: نحوه افتتاح حساب غیرحضوری، امضای الکترونیک و استفاده از زیرساخت‌های سفته الکترونیک، از دیگر اقدامات بانک مرکزی در راستای سهولت در پرداخت تسهیلات خرد است که منجر به توسعه و تسهیل به تسهیلات خرد توسط مردم شده است.

۱

بانک‌های پرداخت کننده تسهیلات خرد اجازه رشد بیشتری در ترازنامه دارند

ممکن است برخی بانک‌ها با توجه به ضوابط کنترل مقداری ترازنامه بخواهند مصارفشان را کنترل کنند که در این خصوص بانک مرکزی به بانک‌هایی که سهم بیشتری در پرداخت تسهیلات تکلیفی و تأمین مالی خرد دارند اجازه رشد بیشتری در ترازنامه می‌دهد و این مورد را در فصل تابستان تا حد زیادی با این ابزار پوشش داده است. بانک مرکزی جلوی پرداخت وام‌های خرد زیر ۴۰۰-۳۰۰ میلیون تومانی را به هیچ وجه در هیچ دوره‌ای نگرفته است، البته در برخی موارد پرداخت تسهیلات برخی بانک‌ها را ممنوع کرده‌ایم که تسهیلات با مبالغ بالا بوده و پرداخت تسهیلات خرد و تکلیفی به هیچ وجه ممنوع نشده است.

۲

تعیین معیار جدید سهم تأمین مالی خرد در ترازنامه بانک‌ها

در راستای کنترل رشد نقدینگی بانک‌ها، بانک مرکزی ابزارهایی برای کنترل این موضوع در اختیار دارد. یکی از این ابزارها کنترل مقداری ترازنامه بانک‌هاست که در این خصوص بانک‌ها با توجه به معیارهای متفاوتی ارزیابی می‌شوند و یک نمره نهایی اخذ می‌کنند و سهم رشد نقدینگی کشور به تناسب هر بانک به آن تخصیص می‌یابد. بانک مرکزی به منظور سوق دادن بانک‌ها در زمینه تأمین مالی خرد و اینکه بانک‌ها خود نیز به ارائه این خدمات علاقه‌مند شوند در زمینه رشد ترازنامه بانک‌ها معیارهایی تحت عنوان «سهم بانک‌ها در زمینه تأمین مالی خرد» نیز لحاظ کرده است که به عنوان یک عملکرد مثبت تلقی می‌شود. بدین ترتیب بانک‌هایی که تأمین مالی خرد انجام می‌دهند امکان رشد ترازنامه بیشتری نسبت به بانک‌هایی که تأمین مالی کمتری دارند خواهند داشت. به طور عمومی تسهیلات خرد بانک‌ها مطالبات غیرجاری کمتری نسبت به مطالبات غیرجاری کلان دارند. در واقع مردم منظم‌تر نسبت به برخی بنگاه‌های اقتصادی که مشکلات مالی دارند، اقساط تسهیلات خرد را پرداخت می‌کنند.

۳

ایجاد صندوق‌های قرض الحسنه وابسته به بانک‌ها

در خصوص توسعه و تشویق صندوق‌های قرض الحسنه مقرراتی در شهریور ماه سال ۱۴۰۱ شورای پول و اعتبار مصوب و ابلاغ شد ضمن آنکه در بانک مرکزی نیز ایجاد زیرساخت‌های صندوق‌های قرض الحسنه در دست اقدام است. در همین راستا با بانک‌ها مذاکره شده که برخی از آنها علاقه‌مند هستند که صندوق‌های قرض الحسنه خاص خود را داشته باشند که مشخصاً یک بانک در این زمینه پیشقدم شده است و سایر بانک‌ها نیز به این موضوع علاقه‌مند هستند که وارد شوند. در صورت ایجاد صندوق‌های قرض الحسنه توسط بانک‌ها منابع قرض الحسنه بانک به این صندوق منتقل می‌شود، این سیاست منجر به شفافیت و سهولت دریافت تسهیلات قرض الحسنه توسط عموم مردم خواهد شد.

۴

ساماندهی و لزوم رشد و توسعه لیزینگ‌ها

در خصوص ارائه تسهیلات به عموم مردم و بنگاه‌های اقتصادی یکی از ابزارها برای تأمین مالی عموم جامعه لیزینگ‌ها هستند که متأسفانه خدمات لیزینگ در کشور رشد خوبی نداشته است و در برخی لیزینگ‌ها شاهد نابه سامانی نیز هستیم. بانک مرکزی برای ساماندهی این شرکت‌ها جلساتی با شرکت‌های لیزینگ برگزار کرده است و آمادگی دارد که برای ارتقا صنعت لیزینگ اقداماتی را انجام دهد. برخی کسب و کارهایی وجود دارد که شبیه خدمات لیزینگ ارائه می‌دهند که ساماندهی این شرکت‌ها با عنوان «مؤسسات تضمین تعهد» در دستور بانک مرکزی و وزارت اقتصاد قرار دارد که بتوان مؤسسات تضمین تعهدات در زمینه تسهیلات خرد را ایجاد کرد.

۵

اعتبارسنجی افراد فاقد سابقه تسهیلاتی در مدل جدید

یکی از چالش‌هایی که برای اعتبارسنجی افرادی که برای اولین بار اقدام به تأمین مالی خرد می‌کنند عدم وجود سابقه تسهیلاتی برای ارزیابی وضعیت آنهاست که البته صرفاً مربوط به کشور ما نیست و در دنیا هم این چالش وجود دارد. بر این اساس در مدل جدید طراحی شده برای اعتبارسنجی ریسک‌نگار افرادی که سابقه اعتباری ندارند نیز از طریق روش موازی مختص آنها طراحی شده ارزیابی شده و این مشکل تا حدی زیادی حل و فصل می‌شود.

۷

تغییر فرمول دریافت کارمزد تسهیلات قرض الحسنه

اقدام دیگر بانک مرکزی در زمینه تسهیل اعطای تسهیلات خرد به عموم مردم تغییر فرمول دریافت کارمزد تسهیلات قرض الحسنه است. کارمزد تسهیلات قرض الحسنه در شورای فقهی بانک مرکزی به کرات مطرح شده است و نهایتاً هیأت عامل بانک مرکزی دو بانک قرض الحسنه را به عنوان بانک‌های اجرایی آزمایشی این موضوع در نظر گرفته است که این بانک‌ها هزینه دریافت کارمزد خدمات قرض الحسنه را نسبت به وضع موجود کاهش خواهند داد، بنابراین مردم ارزان‌تر به منابع قرض الحسنه دسترسی پیدا خواهند کرد. اگر این دو مدل در این بانک‌های قرض الحسنه به صورت موفق اجرایی شود قابل تعمیم به تمام شبکه بانکی نیز خواهد بود. مردم مختارند که هر کدام از دو مدل پرداخت کارمزد موجود و یا روش جدید این دو بانک را استفاده کنند. روش دوم هزینه کمتری برای دریافت کنندگان تسهیلات قرض الحسنه به همراه خواهد داشت.

۸

بررسی کاهش نرخ ذخیره عمومی تسهیلات خرد در بانک‌ها

بانک مرکزی در حال بررسی طرحی است که بر اساس آن نرخ ذخیره عمومی تسهیلات خرد را تا حد امکان کاهش دهد. بر این اساس حداکثر تا یک ماه آینده این موضوع در شورای پول و اعتبار مطرح می‌شود که اگر مورد موافقت قرار گیرد عملاً این موضوع اجرایی خواهد شد. این موضوع منجر به این خواهد شد که بانک‌ها به ارائه تسهیلات و تأمین مالی خرد گرایش بیشتری پیدا می‌کنند.

۱۰

تقویت و به روزرسانی سیستم اعتبارسنجی

موضوع تقویت سیستم‌های اعتبارسنجی در بانک‌ها یکی از روش‌های تسهیل در پرداخت وام‌های خرد است. بر اساس اطلاعات موجود مدل اعتبارسنجی در بازه زمانی شش ماهه ارزیابی و بازنگری شد و امید است تا چند هفته آتی وارد سیستم عملیاتی شود که به موضوع تسهیل دسترسی عموم مردم به تسهیلات قرض الحسنه کمکی شایانی می‌کند.

در زمینه تسهیلات تکلیفی به خصوص وام ازدواج بانک‌ها بر اساس قانون بودجه ۱۴۰۲ باید مبتنی بر نمره اعتبارسنجی فرد و یا مبتنی بر معرفی یک ضامن نسبت به پرداخت وام ازدواج اقدام می‌کنند. در دو هفته گذشته بانک‌ها بر اساس بخشنامه بانک مرکزی مکلف شدند که حداقل نمره اعتباری که فرد بدون ضامن می‌تواند وام ازدواج را دریافت کند، اعلام کنند.

شورای سنجش بانک مرکزی دوره شش ماهه‌ای را برای به روزرسانی اعتبارسنجی اعلام کرده است که سالی یک یا دو بار این مدل به روزرسانی می‌شود. دامنه شمول سیستم اعتبارسنجی محدود به شبکه بانکی نیست چراکه برخی کسب و کارها نیز درصد هستند برخی خدمات و یا کالاها را به صورت اقساط به مردم اعطا کنند که این کسب و کارها می‌توانند هم اکنون از این زیرساخت نیز استفاده کنند.

۶

تلاش شبکه بانکی برای اعلام عمومی موارد مذکور در قانون بودجه

یکی از راه‌ها برای افزایش توان تسهیلات دهی بانک‌ها به کارگیری و فروش اموال غیرمنقول آنهاست. در خصوص اعلام عمومی اموال غیرمنقول بانک‌ها بر اساس قانون بودجه سال جاری فرم‌های لازم توسط بانک مرکزی طراحی و به بانک‌ها ابلاغ شده تا در مهلت معین این اطلاعات را به بانک مرکزی اعلام کنند. البته این برای اولین بار است که شبکه بانکی ملزم شده تا اطلاعاتی با این جزئیات را منتشر کند. بانک‌ها در حال تدوین زیرساخت‌ها هستند و برخی از بانک‌ها اطلاعات را در اختیار ما قرار داده‌اند که در حال بررسی توسط بازرسین بانک مرکزی است و بلافاصله پس از اتمام بررسی‌ها در سایت بانک مرکزی منتشر خواهد شد.

۹

بازنگری بیمه عمر مانده بدهکار تسهیلات قرض الحسنه

بر اساس مقررات داخلی برخی بانک‌ها محدودیتی برای سن افراد لحاظ می‌کنند که ناشی از ریسک فوت افراد است. بیمه‌ای وجود دارد با عنوان «بیمه عمر مانده بدهکار» که در برخی بانک‌ها پیاده‌سازی و اجرایی می‌شود اما نیازمند این است که این سیستم در چهارچوب مشخص تر و منصفانه‌تر اجرایی شود. بانک مرکزی به دنبال یک سیستم استاندارد با هزینه پایین‌تری برای مشتریان بانکی است که ریسک فوت دارند بر این اساس این موضوع در بانک مرکزی در دست بررسی است. بانک‌ها نیز به تناسب حداکثر سن دریافت وام را برای این اشخاص تعدیل می‌کنند. در مذاکره با بیمه مرکزی سیستم بیمه اعتبار خرد در حال پیگیری است. در کنار موضوعات اعتبارسنجی نیاز است بیمه سبب تسهیلات خرد نیز مورد توجه قرار گیرد که در گام بعدی می‌توان برای تأمین مالی تسهیلات کلان نیز تعمیم یابد.

شبکه بانکی

رعایت ضوابط کنترل مقداری ترازنامه‌ها توسط شبکه بانکی

معاون نظارت بانک مرکزی در بخش دیگری از اظهارات خود ضمن تأکید بر اینکه رشد ترازنامه بانک‌ها تا شهریور ۱۴۰۱ به صورت فصلی کنترل می‌شود و از آن زمان به بعد به صورت ماهانه کنترل می‌شود گفت: ماهانه بانک‌هایی که به هر دلیل از حدود مقرر تخطی کرده‌اند جریمه می‌شوند. در اوایل بانک‌های متعددی بودند که در دوره‌های مختلف دچار تخطی بودند اما در حال حاضر میزان تخطی بشدت کاهش پیدا کرده است. وی افزود: بنابراین اینکه گفته شود شبکه بانکی در حال عدم رعایت ضوابط کنترل رشد ترازنامه‌هاست صحیح نیست و بعضاً ممکن است در موارد محدودی رعایت نشود که با تذکرات و تنبیهات در نظر گرفته شده توسط بانک مرکزی رفتار بانک اصلاح می‌شود و از این بابت مشکل خاصی نداریم.

بازار سرمایه

تأمین مالی تسهیلات کلان مبتنی بر بازار سرمایه

وی در خصوص تأمین مالی تسهیلات کلان نیز گفت: بانک مرکزی در خصوص این موضوع به سایر روش‌ها از جمله تأمین مالی بازار سرمایه توجه ویژه دارد بر این اساس بانک مرکزی در فروردین ماه سال جاری حدود ۱۵۰ هزار میلیارد تومان به شبکه بانکی اجازه داد که ضمانت اوراق بازار سرمایه را انجام دهند، کاری که تا قبل از این به صورت موردی انجام می‌شد که هر بانک برای هر طرح می‌بایست از بانک مرکزی مجوز کسب کند. وی افزود: با این ابتکار در فروردین ماه هر سال سهمیه هر بانک به آنها ابلاغ می‌شود که بانک می‌تواند از این ابزار استفاده کند.